

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีรายละเอียด ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษา กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 จำนวน 111 คน ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ปีการศึกษา 2545 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านปลักแรด โรงเรียนบ้านหนองนาแก้วอื่น โรงเรียนวัดพรหมเกษร โรงเรียนบ้านคลองเตย โรงเรียนบ้านตะมอประจวบสวรรค์ และโรงเรียนบ้านคุดมะตูม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ปีการศึกษา 2545 จำนวน 32 คน จำแนกตามหน้าที่ความรับผิดชอบของงานด้านต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1-แบบสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ลักษณะของแบบสัมภาษณ์จะมีกรอบแนวคำถาม เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.1 noun' 1 สภาพข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

1.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. แบบสังเกต เป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเองเพื่อใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ในช่วงเวลาที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงาน และปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมีมติอนุมัติในหลักการ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2543

3. แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ เช่น แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี สมุดรายนงานการประชุม สมุดคำสั่ง สมุดนิเทศ เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจในการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมีมติอนุมัติในหลักการ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2543

ภายในสถานศึกษาชัดเจนขึ้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 6 แห่ง

2. นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จัดบันทึกและบันทึกเสียงด้วยเทป บันทึกเสียงเพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

3. ศึกษาเอกสารต่างๆที่โรงเรียนจัดทำ เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการปฏิบัติงานของโรงเรียน สมุดคำสั่ง สมุดนิเทศ เป็นต้น

4. สังเกตผลของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านกระบวนการและคุณภาพด้านปัจจัย แล้วบันทึกผลการสังเกตตามกรอบการประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้แก่ โรงเรียนบ้านปลักแรด โรงเรียนบ้านหนองนาขวางอัน โรงเรียนวัดพรหมเกษร โรงเรียนบ้านคลองเตย โรงเรียนบ้านตะมอประชาสรรค์ และโรงเรียนบ้านคุ่มมะตุม ที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอในลักษณะการบรรยายตามขอบเขตของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพ

การศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยบรรยายการดำเนินงานในภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง “ กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้ง 6 แห่ง และนำมาสรุปในลักษณะของการบรรยาย ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ทั้ง 6 แห่ง จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 66.66 ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ผู้บริหารโรงเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 37.5 ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุด 30 ปี และน้อยที่สุดคือ 12 ปี ผู้บริหารทั้งหมดได้รับความรู้ในเรื่องระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากการเข้ารับการอบรมและจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เปิดทำการสอนทั้ง 3 ระดับ คือระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา) คิดเป็นร้อยละ 83.33 และเปิดทำการสอน 2 ระดับ คือระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.67 ข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 35 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 85.58 รองลงมาคือวุฒิปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 8.1 และน้อยที่สุดคือวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.3

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปก 1 เป็นการนำเสนอข้อมูลระบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง ในภาพรวมตามกรอบการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน พบว่า

1. ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

จากการศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของโรงเรียนทั้ง 6 แห่ง พบว่า

- 1) ผู้บริหารและครูมีการจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานอย่างเด่นชัด โดยแบ่งงานทั้งหมดออกเป็น 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
  - 2) ผู้บริหารใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการบริหารงบประมาณ
  - 3) บุคลากรทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสมความสามารถ
  - 4) ผู้บริหาร นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทุกระยะตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง
  - 5) จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนทุกด้าน ได้แก่ สารสนเทศพื้นฐาน สารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และสารสนเทศเพื่อการรายงาน
  - 6) มีการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไป
- จากการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 6 แห่ง มีการจัดระบบโครงสร้างการบริหารและสารสนเทศ การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ไม่แตกต่างกัน
- ปัญหาในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ คือ ข้อมูลสารสนเทศมีน้อยไม่ทันต่อการใช้งาน ข้อมูลกระจุกกระจาย ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล

2. ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 6 แห่ง มีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาขึ้นเอง มีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดที่ครอบคลุมตามสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น โดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
- 2) ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนโดยการช่วยคิด กำหนดวิสัยทัศน์ เน้นหลักสูตรท้องถิ่น

3) จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนามาตรฐานด้านต่างๆ เช่น การพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียน การพัฒนามาตรฐานด้านกระบวนการ การพัฒนามาตรฐานด้านปัจจัย

4) จัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด

5) จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น กิจกรรมที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ และกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินการพัฒนา มาตรฐานการศึกษา ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มีการส่งเสริมให้ครูตระหนักและทราบบ เป้าหมายของการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาฐานการศึกษาด้านปัจจัยมีการระดมทรัพยากรที่ สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยชุมชนมีส่วนร่วมและให้การส่งเสริม สนับสนุนเป็นอย่างดี

ปัญหาการพัฒนาฐานการศึกษา คือ สื่อการเรียนมีน้อยและเก่า ห้องสมุดมี หนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนและมีสภาพเก่า คอมพิวเตอร์มีจำนวนน้อยไม่ เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่มีมากกว่า ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมไม่มีการพัฒนา ขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนมีน้อย ชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนน้อย

3. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารและครู ทั้ง 6 โรงเรียน มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1) ระดมความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจาก ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน โอกาส และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

2) แต่งตั้งกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อกำหนดบทบาท หน้าที่ของบุคลากร แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการโรงเรียนเพื่อพิจารณาอนุมัติ

3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษา

ระดับสถานศึกษา สภาพความต้องการของโรงเรียนและท้องถิ่นที่มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนกลองยาว เป็นต้น

ปัญหา ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการทำแผนพัฒนาการศึกษาน้อย

4. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียน ได้ดำเนินงาน ดังนี้

- 1) เตรียมการก่อนนำแผนไปปฏิบัติ ชักซ้อมความเข้าใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน การเตรียมปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2) การปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่วางไว้ โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม
- 3) การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการ ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งขวัญและกำลังใจด้วย

4) การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ โดยผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขปัญหาและเป็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาแสดงว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีการดำเนินงานเป็นระบบวงจรคุณภาพ PDCA สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและผู้เรียน

ปัญหาที่พบในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ก็คือปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และอีกปัญหาหนึ่งก็คือ การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ทันตามกำหนดเวลาที่ตั้งไว้

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมี การดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) มีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพผู้เรียน ว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มากน้อยเพียงใด
- 3) มีการตรวจสอบ ทบทวนด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ว่าสอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

4) มีการตรวจสอบ ทบทวนด้านการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างขององค์กร วิทยาลัยฯ ภารกิจ เป้าหมาย สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543

5) มีการตรวจสอบ ทบทวนด้านปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษา

6) ตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

จากการศึกษาแสดงว่า โรงเรียนมีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาในทุก ด้านคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพกระบวนการบริหาร/กระบวนการเรียนการสอน และ ด้านคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาของโรงเรียน

ปัญหาที่พบ ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ทบทวน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการดำเนินการดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

2) กำหนดเครื่องมือประเมิน

3) กำหนดกิจกรรมที่จะประเมิน ได้แก่

3.1) ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.2) ประเมินการบริหารงาน ทั้ง 6 งาน และการสอนของครู

3.3) ประเมินการดำเนินงานโครงการต่างๆของโรงเรียน

3.4) ประเมินนโยบาย ขั้นตอนการทำงาน

3.5) สัมภาษณ์ความคิดเห็นของชุมชน นักเรียน ครู

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมและวิธีการที่หลากหลาย และ นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

ปัญหาการประเมินคุณภาพการศึกษายังไม่เป็นระบบที่เด่นชัดผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการประเมินคุณภาพผู้เรียนน้อย ส่วนใหญ่ผู้บริหารและครูผู้สอนจะเป็นผู้ดำเนินการประเมิน คุณภาพการศึกษาเอง

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

จากการศึกษาพบว่าเมื่อโรงเรียนประเมินคุณภาพการศึกษาแล้วต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา และข้อขัดข้องที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของโรงเรียน ได้แก่
  - 1.1) สภาพทั่วไปของโรงเรียน
  - 1.2) ระดับชั้นที่เปิดสอน
  - 1.3) การจัดชั้นเรียน
  - 1.4) งบประมาณประจำปี
  - 1.5) จำนวนนักเรียน
  - 1.6) จำนวนครูประจำแหนดตามวุฒิ
  - 1.7) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
  - 1.8) อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง

ฯลฯ

- 2.) แนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา
- 3.) ความสำเร็จหรือผลที่โรงเรียนได้พัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดแล้ว
- 4.) สรุปผลการประเมินโรงเรียนโดยระบุจุดเด่น/จุดด้อย จุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางการพัฒนาในอนาคต

5) การนำผลการประเมินโรงเรียนไปใช้ในการพัฒนา โดยระบุแผนที่จะดำเนินการในปีต่อไปให้เป็นวงจรคุณภาพ PDCA

จากการศึกษาแสดงว่า โรงเรียนมีการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ จุดเด่น จุดด้อย แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้รับผิดชอบชัดเจนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม โรงเรียนมีการนำเสนอรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ปัญหา การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และการรายงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ยังไม่ครอบคลุมเนื่องจากขาดการประสานงานที่ดี และข้อมูลย้อนกลับจากชุมชนมีน้อย

8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน

- 1) ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักในการประกันคุณภาพการศึกษา

- 2) บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมดำเนินการ
- 3) การปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษา ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชน
- 4) มีการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานคือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา
- 5) มีการดำเนินงานจัดเก็บข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษาในลักษณะของเอกสารซึ่งผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานเป็นผู้จัดเก็บและรวบรวมเพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในปีต่อไป

จากการศึกษา แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้มีการปรับปรุง พัฒนา และรักษาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการดำเนินงาน

ปัญหาที่พบมากคือโรงเรียนขาดการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 6 แห่ง มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมการดำเนินงานที่มีความถี่มากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษา แต่ละแห่งที่ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในแต่ละด้าน ไปสรุปในภาคผนวก ข. จากกิจกรรมที่นำเสนอดังกล่าวได้นำไปเปรียบเทียบกับข้อสรุปของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และนำจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมาอภิปรายผล เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในลักษณะของการบรรยายตามกรอบการดำเนินงานแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนได้แบ่งงานทั้งหมดออกเป็น 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของโรงเรียนบ้านปลักแรด โรงเรียนบ้านหนองนาขวางอัน โรงเรียนวัดพรหมเกษร 1stเรียนบ้านคลองเตย โรงเรียนบ้านตะโม่งประชาสรรค์ และโรงเรียนบ้านคุยมะดุม

การบริหารจัดการภายในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารใช้แผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการบริหารงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับวงจรคุณภาพ PDCA ของ เอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง(Edward Demming) คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง และสอดคล้องกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543 :ข) ที่กล่าวไว้ว่า การวางแผนเป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางในการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา ทรัพยากรที่จะต้องใช่ เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ และสอดคล้องกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้ทำงานเป็นทีม โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดภารกิจของสถานศึกษา กำหนดโครงการและกิจกรรมในแต่ละปีการศึกษา และดำเนินไปถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและศักยภาพของโรงเรียนด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของบุคลากรทุกคนใน โรงเรียนรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษานั้น มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School Based Management) คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนและหลักการตรวจสอบถ่วงดุล โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสมความรู้ความสามารถ และสอดคล้องกับหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง 2545 มาตรา 8 การศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาระสำคัญดังกล่าวยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่เอื้อที่จะทำให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประสบความสำเร็จ ได้แก่ การกระจายอำนาจหน้าที่การบริหาร การให้คณะกรรมการรับบทบาทหน้าที่ การให้รางวัล การประชาสัมพันธ์ที่ดี การฝึกอบรมคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจสั่งการ การวางแผน

การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของแต่ละโรงเรียนนั้น สอดคล้องกับเอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา (2544 : ข) พบว่า มีการจัดทำสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน สภาพการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารงาน ความต้องการของสถานศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา ด้านสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผลงานของผู้เรียน ด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ หลักสูตร การวัดผลประเมินผล กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวิจัยชั้นเรียน ด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ได้แก่ สภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และสารสนเทศเพื่อการรายงาน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพด้านการบริหารจัดการ ส่วนการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไปนั้น โรงเรียนใช้ข้อมูลที่มีอยู่นำมาวางแผนการดำเนินงาน เช่น การจัดชั้นเรียนการจัดการเรียนรู้ประจำชั้น การจัดทำงบประมาณประจำปีซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวซึ่งวิจิตร ศรีสถิตย์ ได้กล่าวถึงการบริหารงานในเรื่องการตัดสินใจว่า การวินิจฉัยสั่งการที่ดีขึ้นอยู่กับระบบข้อมูลสารสนเทศถึงร้อยละ 90 และการใช้วิจารณ์ญาณร้อยละ 10 การตัดสินใจต้องอาศัยข้อมูลเป็นพื้นฐาน เพื่อการบริหารที่มีคุณภาพรวดเร็วและถูกต้อง และสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(องค์การมหาชน) (2546 : ก) ของโรงเรียนบ้านปลักแรด พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมหรือจัดฝึกอบรมให้ครูมีความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน และนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพเพิ่มขึ้น และจัดทำระเบียบการวัดผลประเมินผลของโรงเรียน

ปัญหาด้านสารสนเทศนั้น จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนยังขาดเครื่องมือในการจัดเก็บที่ทันสมัย ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ บุคลากรยังขาดความรู้ในการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาคร คามะดา และคณะ(2546) ได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดเก็บสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปัญหาที่พบคือ ด้านการประมวลผลข้อมูลสาเหตุเพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ และคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ใช้งานมานานไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมีภาระที่จะต้องจัดทำหลายด้านซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้แบ่งงานสารสนเทศออกเป็นงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานโครงการพิเศษ ซึ่งในแต่ละด้านจะมีประเด็นปลีกย่อยของสารสนเทศที่จะต้องดำเนินการเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ต้องหาเครื่องมือ

และอุปกรณ์ช่วยซึ่งในปัจจุบันคือคอมพิวเตอร์ แต่ในสภาพที่เป็นจริงพบว่าในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่จำกัด บางแห่งที่มีอยู่ก็ชำรุดใช้การไม่ได้ และพบว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่านั้นที่ได้รับจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้เลยก็มี หรือที่มีอยู่ก็เป็นเครื่องที่ได้รับจากการบริจาค มีประสิทธิภาพต่ำ ไม่สามารถใช้กับโปรแกรมด้านการจัดกระทำข้อมูลได้ เช่นโปรแกรม ONPEC หรือ EIS ทำให้มีปัญหา

2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

จากการศึกษาการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543:ข) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติ เมื่อวันที่ 4 มกราคม W.R. 2543 โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านตะไม่ประชาสรรค์ ซึ่งครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น

ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนโดยการช่วยคิด กำหนดวิสัยทัศน์ เน้นหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุง 2545 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมยศ อุทองมาก (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนดีเด่นในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นทุกขนาดประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนโดยใช้พฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการแสดงผลอย่างชัดเจนว่า การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเป็นแบบที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดกับการบริหารโรงเรียนในปัจจุบัน และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 ก) ได้กล่าวถึงการบริหารเพื่อมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) ว่า ทุกคนมีส่วนร่วมต้องให้ความร่วมมือในการจรรโลงคุณภาพของสถานศึกษา เป็นความรับผิดชอบของทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณภาพการศึกษาต้องอาศัยพลังของทุกคนที่เกี่ยวข้อง และมุ่งเพื่อให้เห็นผลอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับ วราภรณ์ วงศ์ใหญ่ (2540) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จควรจะเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยว

กับ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ งานประเพณีต่างๆของชุมชนสูง เปิดโอกาสให้บุคคลที่เหมาะสมมาเป็นคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน กรรมการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการศึกษาได้ดี และสามารถเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนได้ และกรรมการศึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี มีการประชุมกรรมการศึกษาและผู้ปกครอง ปีละ 2-3 ครั้ง

จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนามาตรฐานด้านต่างๆ เช่น การพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียน การพัฒนามาตรฐานด้านกระบวนการ การพัฒนามาตรฐานด้านปัจจัย สนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น กิจกรรมที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจและกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2543 ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียน มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ และมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ (ประเมินรอบแรก 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้) จากการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านต่างๆทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับสมชาย พงษ์สวัสดิ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย พบว่า มาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เรียงจากมากไปหาน้อยคือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุขและประสบผลสำเร็จ จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริงประเมินและปรับปรุงตนเอง จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับชุมชน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเมินนักเรียนครบทุกด้านและต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม และจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถและความถนัดได้ตามศักยภาพโดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยนักเรียนเป็นรายบุคคล

จากการศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียนพบว่าโรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ได้หลากหลาย เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน เช่น วัด โรงงาน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา
 อบรมให้เกิดความจ้จัดฉธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทาง
 เศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 แก้ไขปรับปรุง 2545 หมวด 4 มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ
 สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความ
 รอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียน
 อาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง และสอดคล้อง
 คล้องกับอารี พุภักดี(2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ
 เรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โรงเรียนใช้
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 9 ด้าน เรียงลำดับจากมากสุดคือ ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรมด้านการ
 แพทย์แผนไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านโภชนาการ ด้านการเกษตรและด้าน
 กองทุนธุรกิจชุมชน ตามลำดับ ลักษณะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าว จัดเป็นกิจกรรมการ
 เรียนการสอน ส่วนเรื่องปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน เรียงลำดับดังนี้
 การจัดหลักสูตรหรือรายละเอียดของเนื้อหา การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการ
 เรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการนำความรู้ไปใช้ตามลำดับ ส่วนในเรื่อง
 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมที่เน้น
 ความปลอดภัย ความสะอาด ร่มรื่นสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับสมชาย จำปานิล (2545 :
 บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน โรงเรียนส่วนใหญ่
 มีสภาพดังนี้ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาที่ถูกสุขลักษณะ คือ จัดให้มี
 น้ำดื่ม น้ำใช้ อย่างเพียงพอ ด้านการจัดโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คือ ทำความสะอาด
 บริเวณโรงเรียนตลอดจนอาคารต่างๆ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม คือ
 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ ด้านการเป็นผู้นำ
 และร่วมมือกับชุมชน โดย โรงเรียนร่วมมือกับชุมชนร่วมกิจกรรมรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม
 สำหรับปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ โรงเรียนมีพื้นที่ขนาดจำกัด ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือ
 ด้านการเงิน อุปกรณ์ บุคลากรจากภาครัฐ มีกิจกรรมอื่นมากเกินไป ทำให้การปฏิบัติกิจกรรม
 สิ่งแวดล้อมไม่ดีเท่าที่ควร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำในการดำเนินการ

3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครู ได้มีการการระดมความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน โดยพิจารณาจาก ปัจจัยภายใน ได้แก่ จุดเด่น-จุดด้อยของโรงเรียนในด้านต่างๆ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพทาง เศรษฐกิจ การเมือง สังคมของชุมชน โอกาส และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้อง กับมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา สภาพความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำแผนโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายตลอดจนชุมชนที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับบิดเรก สายศิริวิทย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยบทบาท ของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ระดับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็น ฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ทั้ง 5 หลักการ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับ ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนใหญ่มีบทบาทอยู่ใน ระดับมาก

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียน ดำเนินงานโดยเตรียมการก่อนหน้าแผนไปปฏิบัติ ประชุมชี้แจง ชักจูงความเข้าใจให้กับ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน การเตรียมปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวก การปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่วางไว้ โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานซึ่ง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง 2545 หมวด 7 มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับ ทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล ดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริม สนับสนุนการ จัดการศึกษา และสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจ เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหารประสิทธิผลขององค์การ ขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้า หมาย ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ทำภารกิจ กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการและ ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งขวัญและกำลังใจด้วย การประเมินผลการดำเนินงาน ตามโครงการ โดยผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับฉวี แก้วกล้า และคณะ (2544)

ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นตอนการติดตามประเมินผล รองลงมาคือขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน และขั้นเตรียมการวางแผนตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลจันทร์ ลักษิตานนท์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความพร้อมและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 wuii ปัญหาด้านการนำแผนการประกันคุณภาพไปใช้ มีปัญหามากที่สุดในเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล รองลงมาได้แก่ปัญหาในเรื่องการกำหนดระบบการตรวจสอบประเมินผล การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดมาตรการควบคุมการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงาน เอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ความมุ่งมั่นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานตามแผนการประกันคุณภาพของผู้บริหาร การดำเนินการตามแผนที่กำหนด การกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงาน การกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ บุคลากรไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีการดำเนินงาน ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพผู้เรียน ว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มากน้อยเพียงใด มีการตรวจสอบ ทบทวนด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนว่าสอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด มีการตรวจสอบ ทบทวนด้านการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างขององค์กร วัสดุทัศน ภารกิจ เป้าหมาย สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา มีการตรวจสอบ ทบทวนด้านปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษา ตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติ เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2543 จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาในทุกด้านคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และด้านคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง 2545 หมวด 8 มาตรา 62 ให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก หลักเกณฑ์และวิธีการใน

การตรวจสอบ ติดตามและการประเมิน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ปัญหาที่พบ คือ ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนวลจันทร์ ลักษิตานนท์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำ การศึกษาความพร้อมและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ปัญหาด้านการตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพการศึกษามีปัญหามากที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและทบทวน คุณภาพการศึกษาของผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา รongลงมา ได้แก่ปัญหาเรื่องการสร้างสื่อ เครื่องมือและคู่มือการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การศึกษาการกำหนดแนวทางการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การจัดทำรายงาน ผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาเสนอให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ การตรวจสอบหรือประเมินโรงเรียน ส่วนปัญหาอื่นๆ ได้แก่ การขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือ สำหรับประเมินภายใน

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ ของการประเมิน กำหนดเครื่องมือประเมิน กำหนดกิจกรรมที่จะประเมิน ได้แก่ ประเมินผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการบริหารงาน ทั้ง ๖ งาน ได้แก่งานวิชาการ งาน กิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ประเมินการ ดำเนินงานโครงการต่างๆของโรงเรียน ประเมินนโยบาย ประเมินขั้นตอนการทำงานสำรวจ ความคิดเห็นของชุมชน นักเรียน ครู ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนประเมินคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ครอบคลุมทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมและวิธีการที่ หลากหลาย และนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง 2545 หมวด 4 มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปใน กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถาน ศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมิน ผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

ปัญหาการประเมินคุณภาพการศึกษายังไม่เป็นระบบที่เด่นชัดผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการประเมินคุณภาพผู้เรียนน้อย ส่วนใหญ่ผู้บริหารและครูผู้สอนจะเป็นผู้ดำเนินการประเมิน

คุณภาพการศึกษาเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูยังขาดความรู้ในเรื่องการประเมิน จากบุคคลภายนอก ยังไม่ทราบแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับบวรจันทร์ ลักษิตานนท์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความพร้อมและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ปัญหาการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก มีปัญหามากที่สุดในเรื่องความไม่ชัดเจนของวิธีการประเมินจากองค์กรภายนอก รองลงมาได้แก่ปัญหาในเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การเตรียมการด้านเอกสาร รายงาน สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการประเมิน ความสามารถของบุคลากรในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประเมิน ส่วนปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ การขาดทิศทางที่แน่นอนในการดำเนินการ

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

จากการศึกษาพบว่าเมื่อโรงเรียนประเมินคุณภาพการศึกษาแล้วต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา และข้อขัดข้องที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของโรงเรียน ได้แก่ สภาพทั่วไปของโรงเรียน ระดับชั้นที่เปิดสอน การจัดชั้นเรียนงบประมาณประจำปี จำนวนนักเรียน จำนวนครูจำแนกตามวุฒิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ความสำเร็จหรือผลที่โรงเรียนได้พัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดแล้ว สรุปผลการประเมินโรงเรียนโดยระบุจุดเด่น/จุดด้อย จุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางการพัฒนาในอนาคต การนำผลการประเมินโรงเรียนไปใช้ในการพัฒนา โดยระบุแผนที่จะดำเนินการในปีต่อไปให้เป็นวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุง 2545 หมวด 6 มาตรา 48 ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ปัญหา การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และการรายงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ยังไม่ครอบคลุมเนื่องจากขาดการประสานงานที่ดี และข้อมูลย้อนกลับจากชุมชนมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการรายงาน อันเนื่องมาจากขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยคือเครื่องคอมพิวเตอร์และศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ศึกษาปัญหาการนำ

เทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารทรัพยากรและสังคมไว้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ดีไม่มีงบประมาณสนับสนุนการจัดหาและใช้เทคโนโลยีเนื่องจาก งบประมาณของโรงเรียนมีน้อย และปัญหาอีกประการหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็กจะพบว่า ครูไม่ครบชั้น โรงเรียนบางแห่งครูคนหนึ่งต้องสอนนักเรียนมากกว่า 1 ห้องเรียน หรือมีภาระงานสอนหรืองานที่นอกเหนือจากการสอนมาก จึงทำให้งานด้านสารสนเทศไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การพัฒนาโรงเรียนขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารเป็นหลัก ผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการวางแผนและบริหารจัดการ ตัดสินใจจากข้อมูลที่ทันสมัย และจากข้อเท็จจริงพัฒนาระบบข้อมูลโดยมุ่งให้บุคลากรรู้จักคิด และมีข้อมูลมากพอที่จะบริหารงานในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านข่าวสารข้อมูลและเทคโนโลยี ผู้ที่มีข้อมูลประกอบในการตัดสินใจ จะมีทิศทางการบริหารงานที่ชัดเจนเป็นระบบสามารถนำองค์กรให้อยู่รอดอย่างมีคุณภาพ

8. การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักในการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมดำเนินการ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาตลอดจนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชน มีการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานคือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และปรับปรุงพัฒนา มีการดำเนินงานจัดเก็บข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษาในลักษณะของเอกสาร ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานเป็นผู้จัดเก็บและรวบรวมเพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในปีต่อไป ซึ่งการดำเนินการผุดงระบบการประกันคุณภาพนั้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุง 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47-51 และสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านปลักแรด พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานเป็นระบบ มีการวางแผนการประกันคุณภาพ มีการดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพ มีการตรวจสอบประเมินการประกันคุณภาพและมีการปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้มีการปรับปรุง พัฒนา และรักษาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการดำเนินงาน

ปัญหาที่พบมากคือโรงเรียนขาดการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

มีบุคลากรน้อย ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศฯขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองนาขวางอัน โรงเรียนวัดพรหมเกษร โรงเรียนบ้านคลองเดย และโรงเรียนบ้านคุยมะดุม (2546) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประสงค์ จันทร์โก๊ะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีพบว่า ในภาพรวมมีปัญหาทั้งหมด 6 ด้าน เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ขาดแคลนอัตรากำลังครู 2) ภารกิจของครูมีมาก 3) ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษา 4) ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจการนิเทศและเรื่องที่จะนิเทศ 5) การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน 6) ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่จะนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจระบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในเรื่อง การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษา และการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้แก่ครูในโรงเรียนโดยทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้การสนับสนุนและเสริมกำลังใจให้กับโรงเรียนในด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University